

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
GERİ ÇEKİLME VE ÇÖZÜM SÜRECİNİ İZLEME KOMİSYONU
BİR YILLIK SÜRECİ DEĞERLENDİRME RAPORU
08 MAYIS 2014

Bugün PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın çağrısı üzerine PKK gerillalarının sınır ötesine çekilmeye başlamasının yıldönümü. Bir yıl önce Sayın Öcalan'ın Newroz'da yayınladığı deklarasyonun ardından KCK Yürütme Konseyi'nin açıklaması sonrası 8 Mayıs tarihi itibarıyla gerillaların çekilme süreci başladı

Sürecin başlaması ile birlikte, İnsan Hakları Derneği olarak, “*Geri Çekilmeyi ve Çözüm Sürecini İzleme Komisyonu*” adıyla bir komisyon oluşturduk. Merkez ve şubelerden oluşan 25 kişilik komisyon olarak, bölge genelinde hem geri çekilmeyi, hem de askeri hareketlilik ve yaşanan olumsuzlukları gözlemledik. Ayrıca bu süreçte diyalog sürecinin de yakın takipçisi olduk.

Çalışmalar çerçevesinde sınır illeri başta olmak üzere bazı illerde inceleme ve araştırmalar yapılmış, il valilikleriyle görüşmeler yapılmıştır. Yine bölgenin bazı alanlarında yaptığımız incelemeler sırasında karşılaştığımız ve geri çekilme hazırlığı içerisinde olan PKK militanları ile görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca sınır hattı başta olmak üzere birçok alanda karakol, baraj ve güvenlik yolu yapımlarını inceleyerek, yaşanan olumsuzlukları yerinde tespit ettik.

2013 yılının Eylül ayına kadar devam eden geri çekilme sürecinde bazı olumsuz gelişeler yaşansa da süreç can kaybı yaşanmadan devam etmiştir. Bu dönemde çekilen gerilla sayısı konusunda her ne kadar iki taraftan polemik yaratan farklı açıklamalar yapılmışsa da, bölge genelinde yoğun bir çekilmenin yaşandığını gözlemledik. Ancak çekilme sürecinin başlamasından sonra hükümetin sorunun çözümü konusunda beklentileri karşılamaktan uzak tutumu nedeni ile geçtiğimiz yılın Eylül ayında geri çekilmeler fiili olarak durduruldu.

Yaşanan bu olumsuz gelişmeler, her ne kadar ateşkesi bozma veya tekrardan çatışmaların başlaması şeklinde bir sonuç doğuramamışsa da karşılıklı güveni zedeleyen ve halkta da umutsuzluğu artıran gelişmeler olmuştur.

İHD olarak, geri çekilme sürecini ve yaşanan askeri hareketliliği takip ederek, hazırladığımız bir raporu 2013 yılının Temmuz ayında kamuoyu ile paylaşmıştık. Ayrıntılı verilerin yer aldığı raporumuzda çekilme süreci, karakol ve güvenlik barajları yapımı, koruculuk sistemi ve yeni korucu alımları, sivil halka yönelik uygulamalar ve mayınlı araziler başlıkları altında elde edilen sonuçları açıklamıştık.

Aradan geçen bu süre içerisinde kaygıyla paylaştığımız bu olumsuzluklarda çok fazla bir değişiklik olmadığını belirtmekte yarar var.

Bunları sıralayacak olursak;

*Kalekol yapımları:

Bölgemizde en çok gerginliğe yol açan ve şu an bulunduğumuz alanda bir yurttaşımızın yaşamına mal olan en önemli sorun, “kalekol” diye tabir edilen yüksek güvenlikli karakolların inşa edilmesi hususuydu. Geçtiğimiz yıl Haziran ayında burada karakol yapımını protesto eden göstericilerin üzerine ateş açılmış, Medeni Yıldırım adlı bir genç yaşamını yitirmiş, 8 kişi de yaralanmıştı. Bu tarihten sonra başta Diyarbakır, Hakkari, Şırnak ve Dersim olmak üzere benzer gerginlikler ve çatışmalar devam etmiştir. Nitekim daha 10 gün öncesine kadar yine Lice ilçesi kırsalında yapılmak istenen kalekol, protesto gösterilerine sahne olmuş, istenmeyen üzücü olaylar yaşanmıştır.

Elde ettiğimiz veriler ve Milli Savunma Bakanlığı'nın da açıkladığı bilgilere göre, son bir yıl içerisinde bölge genelinde 341 yeni karakol yapımı ihale edilmiş, bunların bir bölümünün

yapımı tamamlanmıştır. 341 adet karakoldan 102 adedi inşaatları tamamlanarak, teslim edilirken, 143 karakolun inşaat çalışmalarının devam ettiği, 36 karakolun ise ihale aşamasında olduğu tespit edilmiştir.

***Güvenlik Barajları:**

Barış sürecinin başlamasıyla birlikte dikkat çeken konulardan biri de “*güvenlik barajı*” olarak tabir edilen çok sayıda barajın yapımıdır. Dersim’de Munzur Vadisi üzerinde yapılan 4 güvenlik barajı, Çemişgezek ilçesinde Tagar Suyu üzerinde yapılan baraj ve Aliboğazi’nda yapılan barajlar Dersim bölgesindeki barajlardan birkaçı.

Ancak bu bir yıllık süreçte en çok dikkat çeken sınır hattında yapılan barajlardır. Sadece Şırnak ile Federal Kürdistan Bölgesi sınırında 11 adet güvenlik barajı yapılmaktadır. Yine Siirt’te Botan çayı üzerinde yapılan baraj dikkat çekmektedir.

Şırnak’ta sınır boyunca Türkiye ve Irak sınırının kesiştiği noktalarda yapımı devam eden güvenlik barajları, iki coğrafyayı adeta birbirinden ayırmayı hedeflemektedir. Barışın konuşulduğu ve demokratikleşme adımlarının beklendiği bir dönemde, güvenlik barajı adı altında yeni baraj yapımlarına neden ihtiyaç duyulduğu doğrusu kafaları kurcalayan bir sorudur. Devletin bu barajlarla uzun vadede aslında bölgede yeni güvenlik politikalarını hayata geçirmek istediği izlenimi tüm kamuoyunda olduğu gibi bizlerde de oluşmaktadır.

***Güvenlik Yolları:**

Yaptığımız araştırmalar ve devletin resmi verilerine göre bölge genelinde kırsal alanda askeri güvenlik nedeniyle 820 kilometre “*güvenlik yolu*” yapılmaktadır. Milli Savunma Bakanlığı tarafından ihale edilen ve yapımı halen devam eden bu güvenlik yollarının bir kısmı yine sınır hattına yapılmaktadır. Nitekim, İHD olarak yaşanan bir gerginlik sonrası Şırnak’ın Uludere ilçesi sınır bölgesine giderek, yapılan güvenlik yollarını bizzat gözlemledik ve bu durumun yarattığı endişeleri yerel halkla görüşerek tespit ettik.

***Yeni Korucu Kadroları ve Koruculuk Sistemi:**

Geçtiğimiz yıl açıkladığımız raporda, yaşanan en büyük sorunlardan birinin de yeni korucu kadrolarının açılması ve korucu alımları olduğunu belirtmiştik. Şırnak, Van, Bitlis, Siirt, Bingöl ve Muş illeri ve bağlı ilçelerde toplamda 2000 civarında korucu kadrosu açıldığı ve bu kadronun bir bölümünün alımının tamamlandığı yaptığımız tespitler arasında.

İHD olarak, uzun zamandır koruculuk sisteminin bölgede yarattığı huzursuzluğu ve sorunları gündeme getirmeye çalışmaktayız. Barış sürecinin gündemleşmesiyle birlikte, çözülmesi gereken sorunların başında gelen koruculuk sistemi ne yazık ki halen orta yerde durmaktadır. Bu süreçte koruculardan kaynaklı yaşanan çeşitli sorun ve sıkıntılar, bu tespitimizin ne kadar haklı olduğunu göstermektedir. Son olarak iki gün önce, hemen az ötedeki Kulp ilçesine bağlı Karpuzlu köyünde ellerinde silahlarla HPG’lilere ait kıyafetler giyen 5 korucu tarafından 10 gencin darp edilmesi olayı bu konudaki kaygılarımızın haklılığını bir kez daha ortaya koymuştur. Bu süreçte, halka yönelik saldırılar yapmak, insan alıkoymak, arazilere el koymak gibi birçok suça bulaşan korucular, geri çekilme sürecinde de gerillalara yönelik pusulama faaliyetleri içerisine girerek, zaman zaman sıkıntıların yaşanmasına neden olmuşlardır.

***Mayınlı Araziler:**

Bölgenin birçok alanında halen var olan mayınlı araziler, başta hayvancılık olmak üzere kırsal kesimde yaşayan halkın çalışmasını engellemektedir. Mayınlı bölgelerin olduğu gibi bırakılması, arazilerden verim elde edilmesini engellediği gibi, insan yaşamı üzerinde de ciddi tehditler oluşturmaktadır. Her yıl çok sayıda kişinin mayınlar ve patlayıcı maddeler yüzünden yaşamını yitirmesi veya yaralanması bunun en somut kanıtıdır. Özellikle sınır hattına yakın bölgelerde birçok alan mayınlanmış durumda ve çoğunun da mayın haritasının bulunmadığı bilinmektedir.

Sonuç olarak;

Bir yılın değerlendirmesini yaptığımız ve kısmen de yaşanan sorunların özet bir raporu şeklindeki bu açıklamamız, aslında sürecin geldiği noktayı açıklamaya yetmektedir. Sayın Öcalan'ın bir yıl önce başlattığı ve hükümetin de yürütmeyi taahhüt ettiği çözüm süreci, gelinen noktada ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Özellikle çekilme sürecinden sonra AKP hükümetinin atması gereken demokratikleşme adımlarının henüz gerçekleşmediğini görüyoruz. AKP hükümetinin geçtiğimiz yıl halkı büyük bir beklenti içerisinde sokarak açıkladığı “*demokratikleşme paketi*”nin de soruna çözüm getirecek içerikten uzak olduğunu hep birlikte gördük.

İHD olarak bu ülkede barış ve huzur içinde yaşanabilmesi için yapılması gereken tek şeyin onurlu bir barış olduğunu tekrarlamak ve bunun için ise, barışı gerçekleştirecek tarafların hassasiyetle davranarak, sürecin ilerlemesini sağlaması en önemli şartların başında geldiğini bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

Bunun için;

- 1- Öncelikle, yapımı devam eden ve bölge halkında güvensizlik yaratarak, gerginliğe neden olan kalekol, baraj, güvenlik yolu yapımlarına bir an önce son verilmelidir.
- 2- Yeni korucu alım kadroları iptal edilerek, koruculuk sistemi tamamen kaldırılmalı, bu sistemin mensuplarının rehabilitasyonu ve toplumla entegrasyonunun sağlanacağı bir proje geliştirilmelidir.
- 3- Mayınlı araziler bir an önce temizlenmeli, bu konuda imza atılan uluslararası sözleşmelerin gerekleri bir an önce yerine getirilmelidir.
- 4- Tüm bu ihlallerin meydana gelmesine neden olan Kürt meselesinin demokratik bir zeminde çözümü için tıkanma noktasında olan barış sürecine yönelik müzakereler sürdürülmeli, ülkenin demokratikleşmesi önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- 5- Kürt meselesinin demokratik bir zeminde çözümü için başlatılan süreç bir takvime bağlanmalı ve TBMM sürece dahil edilmeli, sürecin yasal zemini hazırlanmalı atılmış ve atılacak tüm adımlar yasal dayanağa kavuşturulmalıdır.
- 6- Buna karşılık da PKK'nin silahlı güçlerinin geri çekilmesi süreci tekrar başlatmalı, elinde bulunan sivilleri biran önce serbest bırakmalı ve sorunun müzakere ile çözümü konusunda üstüne düşeni yapmalıdır.
- 7- Türkiye’de onurlu, demokratik ve kalıcı bir barışın sağlanması için çözüm sürecinin mimarlarından olan Sayın Abdullah Öcalan bir an önce özgürlüğüne kavuşmalıdır.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ